

govarjavo, izbero iger, intendance, sloge itd. Obširno in jako zanimivo popisuje gostovanje češke opere na Dunaju l. 1892., ko je češka glasba prišla do svetovne veljave. Naslikani so v tem zvezku: A. Dumas sin, Delibes, Massenet, Jauner, Vil. Jahn, Teuber, Smětana. Pridruženi so tudi similigrafirani listi Teuberjevi, Jaunerjevi in posebno zanimivi Smětanovi. Za Čehe je ta knjiga jako znamenita, ker obsega najsijajnejšo dōbo v razvoju njihovega gledišča.

Poljska književnost.

Z krajiny stu wysp. Dr. Ostaszewski-Barański. Lwów. 1902. Nakładem drukarni M. Schmitta i S-ki. Str. 147. — To lično knjižico je napisal znan poljski pisatelj, sotrudnik „Dziennika Polskega“, kot spomin na svoje lansko potovanje k 3. shodu slovanskih časnikarjev v Dubrovnik. „V pokrajini stoterih otokov“ je nazval knjigo, ker popisuje v nji dalmatinsko obrežje z mnogoštevilnimi otoki, ki se dvigujejo pred njim iz valovite Adrije. Od Reke potuje doli proti jugu. Opatijo, Vis, Hvar, Velebit, Rab, Pag, Zader, Šibenik, Zlarin, Krapanj, Krko, samostan Visovac, Knin, Morlake, Trogir, gradiče ob morju, Splet, Solun, Brač, Korčul, Lastovo, Neretvo, Pelješac, Gruž, Dubrovnik, Lokrum, Kotor, Črnogoro, — vse to si ogle damo s krova parnika „Villama“. Knjiga je zlasti zato vredna vsega priporočila, ker se ozira na vse najrazličnejše zgodovinske in kulturne razmere onih krajev, katere opisuje. Zlasti mesta so popisana kratko, a jako dobro. Pisatelj ne našteva posameznosti, ampak v kratkih potezah nam podaja jasen pogled na prošlost in sedanost dalmatinskih pristanišč. Posebno rad se ozira na ljudstvo in njegove navade, citira njegove pregovore, daje zglede njegovega jezika in pesništva, zamišlja se v častitljive zgradbe, v arhitektonično ostalino stare slave, ozira se na promet, trgovino, obrt dežele in semtertje, zdaj resno, zdaj šaljivo, pové kak dogodek s potovanja. Razloček med staro pogansko in novo krščansko omiko poudarja večkrat z jasno spoznanja in gorkoto čuvstva, ki nam kaže njegovo krščansko mišljenje. Slog je zabaven in lahek, zunnanost jako prijetna.

L.

Ruska književnost.

A l. Haruzin: **Krestjanin Avstrijskoj Krajni i jego postrojki.** Otd. ottiski iz žurnala „Živaja Starina“. Vyp. I. 1902. g. S. Peterburg. Tipografija kn. V. P. Meščerskago. Spasskaja 27.

1902. Vel. 8^o. Str. 32. — To je gotovo najzanimivejša knjiga, kar so jih doslej napisali Neslovenci o naši domovini. G. Haruzin je že z obširnim delom o Bosni in Hercegovini pokazal, da se umeva kot malokateri seznaniti z onimi podrobnostmi ljudskega življenja, katerih površni opazovatelj niti ne vidi, v katerih se pa kaže v resnici prava ljudska duša. V tej knjigi je proučil posebno stavbe kranjskega kmeta. Lanske počitnice je preživel na Kranjskem in porabil ta čas v to, da je študiral domače gospodarstvo našega ljudstva. Najprej podaje pregled naše zgodovine in splošen geografičen opis. Potem popisuje vse stroke, s katerimi si naš kmet služi kruh, in gospodarsko krizo v naši deželi. Popis hiš in gospodarskih poslopij je jako natančen. Poživljajo ga mnogoštevilne po fotografijah posnete slike. Posebno so pisatelja zanimale razne oblike kozolcev in stogov po Gorenjskem, Notranjskem in Dolenjskem. Odkril je tu marsikako zanimivost, ki se dobi le pri kranjskem kmetu. Oblike hiš je pa proučeval najbolj v blejski okolici, kjer se je mudil najdalje časa. Načrti zidovja in hišne oprave so posneti po kmečkih hišah na Bohinjski Beli, na Bledu in v Zaspem. — Želimo, da bi lepa knjižica našla obilo čitateljev ne le med Rusi, ampak tudi med — Slovenci!

L.

Iz drugih književnosti.

Die Ortsnamen des oberen Pettauer Feldes. Ethymologisch-culturhistorische Studie von M. Žunkovič, k. u. k. Hauptmann und Lehrer an der Infanterie-Cadettenschule in Marburg a. D. Commisionsverlag von Wilhelm Blanke, Marburg. Strani 102. — Takoj v začetku knjige nam g. pisatelj odkrito naznanja, zakaj in čemu je spisal to razpravo. Muchar, pisatelj obširne zgodovine štajerske, je zapisal o prvotnih prebivavcih zelene Štajerske sledeče besede: „Die undankbaren, die wahre Geschichte nur verwirrenden Zurück- und Ableitungen von Eigennamen und topographischen Benennungen in der Steiermark auf das Slovenische, oder von dieser Sprache, muss man als grundlose ethymologische Spielereien be-dauern“. 1) Te besede nemškega zgodovinopisca so dale g. Žunkoviču povod, da je začel temeljito preiskovati krajevna imena zgornjega Ptuj-skega polja. Uspeh tega proučavanja je ta, da je dokazal ravno nasprotno od tega, kar je trdil Muchar. G. pisatelj pravi, da ni našel niti enega imena, katero bi mogel nazvati keltsko,

1) Muchar, „Geschichte des H. Steiermark“. I. 21.

dasi se je nalašč zato učil keltščine, ter s podarkom ponavlja Fliegerjeve „človekoljubne“

Izvrsten je splošni uvod, v katerem g. pisatelj uči, kako se mora postopati pri preiskovanju



Turka molita.

besede: „Man sollte die Schriften der Kelto-
manen auf den Index setzen, damit nicht sonst
ehrliche Forscher auf Irrwege geleitet venden.“

naših krajevnih imen. Nikari iskati v postanku
imen finih učenih teorij, na kakršne prirodni
ljudski um nikdar mislil ni, ko je dajal krajem

imena! Najprej je treba natančno opazovati kraj, njega lego, lastnosti, rastlinstvo itd. Največ imen izhaja odtod; abstraktni pojmi so redkokdaj odločevali imena.

Zlasti na Štajerskem je treba poiskati prejšnjo obliko imen v starih listinah, ker sedanje oblike niso pristne, ampak se umetno prilikujejo nemščini. Često izvirajo krajevna imena iz dialektičnih lokalizmov. Imena so se izpreminjala na dva načina: Če je imelo ime znan pomen, so ga preložili kar na nemško (Stoperce, Stampfendorf); če pa niso vedeli pomena, so ga nemščini priljučili, in sicer ali s tem, da so izpremenili le pisavo (Kosmač, Gottsmathz; Lešnik, Löschnigg), ali pa so vstavili nemški sufiks namesto slovenskega (Melnik, Melling; Duplek, Täubling; Pobrežje, Pobersch).

G. pisatelj, ki iz mladega pozna natančno vse razmere Ptujkega polja, je preiskal po teh načelih 78 krajevnih imen. Posamezne razlage so jasne in verjetne; iz kraja samega, iz ljudskega življenja se nam kar hipoma pojasnujejo na vidéz čisto tuja imena.

Na podlagi teh posameznih preiskav je pa gosp. pisatelj razvil tudi splošno zgodovinsko teorijo, katero je formuliral v sledeče stavke:

„1. Pred kakimi tisoč leti je moralo biti v tej pokrajini že toliko naselbin, kolikor jih je danes; kar je prišlo zraven, so le gradovi in pristave.

2. Vsa krajevna imena do časa prve germanizacije (11. stoletje) so slovanskega izvora; v nemščino so preložili le ona imena, katerih pomen so poznali; druga so nemščini prispodobili.

3. Ona krajevna imena, ki so jih dali nemški priseljenci svojim na novo sezidanim gradovom in pristavam, so rabili Slovenci v izvorniku in jih niso nikdar prestavljali.

4. Podmene, da so današnji Slovenci v svoja današnja bivališča prišli okoli l. 570. po Krist., ni moči vzdržavati, ker so bile tu že v rimskih časih naselbine s slovanskimi imeni; cela ljudstva, zlasti poljedelska, ne menjujejo svojih bivališč tako, kakor n. pr. kaka večja vojaška posadka.

5. Zdi se, da občinskih trat niso uredili tako, kakor so razdeljene danes, v karolinškem času, ampak že v predrimski dóbi. Rimska poštna cesta Polskava - Hajdin je nastala šele po ureditvi občinskih trat, ker ima zdaj marsikatera občina le po nekaj kvadratnih metrov trate onkraj ceste.

Iz tega sledi, da je isti narod neprenehoma tod prebival v neizpremenjenih razmerah; saj ko bi bil prišel drug narod, bi se bile pozabile prvotne meje, ali bi se bila posest omejila po cestah.“

Gotovo bo vsak strokovnjak rad pritrtil jezikoslovnim razlagam g. pisatelja, četrta in peta točka njegovega sklepa pa bosta pač izzvali nasprotovanje onih zgodovinarjev, ki trdijo, da so Slovani prišli v te kraje šele po odhodu Langobardov. G. pisatelj ima zaslugo, da je v to vprašanje uvedel čisto nov moment, kateri bo morda privedel, če se vpošteva tudi drugod, do novih znanstvenih zaključkov. — Knjiga je vredna velike pozornosti med jezikoslovci in zgodovinarji.

— m —



Koncert pevskega društva „Smetana“
dné 17. maja t. l. na čast slovanskim časnikarjem je nudil našim gostom in mnogoštevilno prispelemu domačemu občinstvu umetniški užitek posebne vrste. To društvo obsega samo moški zbor prostovoljnih pevcev. Pesmi, ki jih pojó, so večinoma domače češke pesmi, nekoliko umetneje harmonizirane. In vendar je to petje zaradi izborne dinamike in skoro neverjetne preciznosti dobilo v Parizu in v

Bruselju častne nagrade! Za živahno Gerbičevo „Zdravljico“ so zapeli pevci Pavla Křížkovskega „Utonulo“. Ta krasna balada je polna mehke melanholije, vlite v ljubeznive narodne motive. V večernem gozdu se sliši žalostna pesem:

Bude vojna, bude,
kdo pak na nju pújde?
Která má milého,
sobě upřímného,
ta naříkat bude.